Неподалік від морського берега існував колись пустир, де росли будяки й інші колючі рослини, куди вряди-годи заходив пастися шолудивий віслюк, якого господар тримав у чорному тілі, годуючи стусанами й лайкою. А що віслюка постійно долав голод, і він ніколи не міг подостатком наповнити свого шлунка, то невдовзі він поїв усі колючки на пустирі, а тоді, бачачи, що поблизу не залишилося жодної бадилини, вирішив під час відпливу перейти берегом на сусідній пустир, відгороджений з одного боку від моря високим і міцним муром, за яким простягалася латка землі, вкрита, як це здавалося здалеку, особливо соковитими колючками, що означало: ця латка землі належала якомусь власникові, який, угледівши непроханого гостя, міг поламати йому й останні ребра.

Однак коли, голод виявився могутніший за голос розуму, віслюк, дочекавшися відпливу, хутенько потупцював ще вологим піском на другий бік. Та ледве він ступив кілька кроків, як почув з-під копит голос, що мимоволі змусив його зупинитися.

— Будь такий ласкавий,— мовила невеличка морська мушля, на яку мало не наступив віслюк,— будь такий ласкавий і обережно копитом кинь мене далі в море, бо я задихаюся без води. Мені лускається серце, хоча я звикла до відпливів і припливів, благаю тебе, порятуй мене, тому що сьогодні я виснажена двобоєм із водяною зіркою, яка підступом затялася позбавити мене життя, і тому заки знову повернеться вода, я під цим сонцем загину. Порятуй мене, а я з вдячності виклопочу тобі постійну перепустку до водяного царства, де ти зможеш відживлюватися далеко соковитішими й смачнішими колючками, ніж ті, що ростуть на землі, і де всі коні, а ти ж далебі якоюсь мірою теж кінь, у винятковій пошані, почавши від морського коника й кінчаючи квадригою басунів володаря морської стихії.

Віслюк мовчки вислухав незвичну промову малої мушлі, а що він не любив довго розмірковувати, що й до чого, а мушля знову повторила своє прохання, то він обережно й вдарив копитом мокрий пісок, і мушля

полетіла в море. А віслюк постояв трохи на березі, аби пересвідчитися, що мушлю не винесло назад, а тоді й потрюхикав далі, забувши про її запросини.

Проте за кілька днів, коли віслюк знову мандрував берегом під час відпливу на сусідній пустир понасуватися колючками, він почув знайомий голос і побачив малу мушлю, яка низенько вклонилася й сказала:

— Я тут уже з досвітку чекаю на тебе. Прошу дуже, ходімо до мене в гості. Я тобі покажу підводне царство, де ти зможеш їсти колючки далеко смачніші й соковитіші, ніж на суходолі, і де ніхто не періщитиме твоїх ребер палицею.

А що мушля ще раз низенько вклонилася, повторивши своє запрошення, то віслюк, дарма, що доти він, крім кількох пустирищ із колючками, нікуди далеко не заходив, не змусив себе довго припрошувати, і вони удвох і подалися в мандри морським царством.

— Тут у вас усі живуть у чималих достатках,— здивувався віслюк, поспішаючи за мушлею, що показувала йому морські скарби.

— Це тому, що тут кожний живе на волі,— відповіла мушля.

— А хіба це одразу ж не призводить до беззаконня? — засумнівався віслюк.

— Воля це не беззаконня,— пояснила мушля,— Але наші закони плинні, а тому й справедливі. Зрештою, у цьому ти ще сам переконаєшся.

І мушля повела свого рятівника до трону володаря води, щоб усі навіч побачили шляхетну істоту, яка врятувала їй життя.

Віслюк мало не розрюмався, коли сам великий володар води зійшов зі свого трону, поплескав віслюка по шиї, кажучи йому багато лагідних

слів, яких досі ніхто не казав віслюкові, а тоді ще й велів своїм підданим належно вшанувати чотириногу істоту, що врятувала від смерті одного з його підданих — мушлю.

Віслюк, що доти звідував від свого господаря самі стусани й лайку, навіть на мить прикинув, чи не помер він, бува, й опинився не в водяному царстві, а в самому раю, де всі, відповідно до місця перебування, говорять лише лагідне й приємне. Але морські мешканці запевнили його, що це не рай, а звичайне водяне царство, де чемність супроти відвідувачів з інших регіонів буття плекають, може, трохи більше, ніж де інде, просто тому, що сама вода зобов'язує до обтічних форм. Крім того, він, віслюк, справді повівся дуже шляхетно, врятувавши від смерті члена їхньої громади, а кожен добрий вчинок треба вшановувати й прославляти, бо невдячність — перший крок до зла, а тим самим і до хаосу й небуття.

Це пояснення видалося віслюкові досить слушним, і він трохи заспокоївся, тим більше що він не надто й слухав лестощів.

Але хоча він і не надто прислухався, його вуха, внаслідок їхньої довжини, мимоволі ловили торохту морських тіточок, тому невдовзі він і почув, як морська зірка й медуза між собою гуторили про його шляхетне кінське походження, а ця згадка вцілила віслюка в саме серце, бо ж, визбируючи колючки на суходолі, він не раз міркував про себе, що його доля була б цілком інакшою, якби він народився конем, а не миршавим віслюком.

Очевидна річ, він і тепер розумів, що він — гість, а гостеві, як то належить у вихованому товаристві, випадало говорити лестощі й не звертати уваги на його вади, навіть якщо він і віслюк.

Однак згадка про шляхетське походження таки схвилювала його душу, а що кожен із морських мешканців спішив засвідчити йому свою пошану й сказати щось приємне прибульцеві з суходолу, то невдовзі й

сам віслюк став вагатися, чи не тече в його жилах і справді шляхетна коняча кров.

Зрештою ці вагання, не виключене, ніколи не визріли б у певність, якби до цього не спричинилася баракуда, що виконувала функції міністра зовнішніх і внутрішніх справ при володареві водяного царства. Бо ж однієї днини, допильнувавши миті, коли мала мушля чепурилася за кораловим рифом, пораючися біля ранкового туалету, а віслюк на самоті позіхав, чухаючи спину об голову глухонімого восьминога, баракуда, випливши несподівано з-за рогу, вручила йому сумлінно виготовлений родовід, в якому, на підставі морських архівів, що їх, мовляв, власноручно дослідила баракуда, було зазначено, що навіть коні володаря морської стихії походять з віслюкового роду, а це означало, що він, віслюк, властиво, і є єдиний справжній кінь. І то не просто собі кінь, а кінь, далеко справжніший і шляхетніший, ніж усі зарозумілі басуни водяного володаря.

— Чи ви, бува, не помилилися, узявши мене за когось іншого? — несміливо зауважив віслюк, який успадкував не таку вже й кепську вдачу і якому стало ніяково за надто відверте вихваляння, оскільки ніхто в його роду не втішався високим походженням. Але баракуда відповіда, що вона ніколи не помиляється, на те вона й баракуда, і це остаточно добило пухи всім віслюковим сумнівам.

— Раніше, коли я справді докладав зусиль, щоб догодити своєму господареві, мене тільки періщили канчуками й лаяли, а тепер мене скрізь вшановують,— міркував віслюк.— А коли когось так вшановують, у тому щось мусить бути,— і віслюк уперше перейнявся повагою до самого себе. А перейнявшися повагою, одразу ж відчув, що похвала й справді заслужена.

— Як ти гадаєш, чи це правда все те, що про мене кажуть,— про всяк випадок ще спитав віслюк мушлю, свою невтомну супровідницю, але тому, що віслюк був її рятівником та ще й гостем, якому не випадало виголошувати неприємних речей, то мушля промовчала і, вдавши, що не

почула віслюкової зауваги, повела його далі до тих морських тварин, які вперше в житті бачили чотирикопитне створіння.

А що морському царству, хоч і скільки віслюк мандрував із мушлею, все ще не видно було ні кінця, ні краю, і кожний з морських насельників від кита до інфузорії, що подибував віслюка, пам'ятаючи наказ володаря води гідно пригостити суходільного гостя, мірою своїх можливостей вшановував віслюка, то невдовзі віслюк так призвичаївся до вихвалянь і вшановувань, що й сам повірив у свою надзвичайність. "Коли всі так вихваляють мене,— подумав віслюк,— а як відомо, без причини нічого не буває,— то напевне я й справді істота, якої ще земля не носила".

І щойно він виснував цю думку, як у ньому одразу ж з'явилося бажання перебрати над усіма морськими мешканцями владу до своїх рук, оскільки мірою того, як бажання вбиралося в колодочки, віслюкові дедалі більше відкривалися очі, внаслідок чого він і став помічати, що навколо нього панує далеко не такий порядок і злагода, як це йому спочатку привиджувалося.

— Чи не здається тобі,— мовив віслюк до мушлі,— що ваш володар води кепсько впорується зі своїм завданням і вже час обрати ліпшого заступника?

Але мушля й цього разу нічого не відповіла, вирішивши, що, може, це в віслюка, непризвичаєного до морських глибин, трохи пішла голова обертом, і тому не варто надто поважно брати до серця його зауваги.

Однак цього разу мовчанка мушлі не сподобалася віслюкові, і він вигукнув:

— Я тобі врятував життя, а ти досі, на відміну від усіх твоїх співвітчизників, ні пари з уст. Може, ти ще скажеш, що я віслюк, а не шляхетний кінь, як це запевнила мене сама баракуда?

— Гм,— закашляла мушля, яка не хотіла ні брехати, ні ображати свого рятівника, постерігши, що обтічні правила морської поведінки сповнили віслюка пихою.

— Ввічливість,— спробувала пояснити мушля, та віслюк не дав їй скінчити.

— Я бачу, що тепер мені самому треба діяти. Досі я не знав, хто я, але тепер я знаю. Веди мене негайно назад до трону володаря води! — зажадав віслюк.— Ти єдина, що не вшанувала мене, і я не годен витримувати твоєї чорної невдячності. Крім того, я мушу дещо вияснити володареві води, який вочевидь засидівся на своєму місці.

Мушля відкрила була рота, щоб пояснити, що вона йому не ворог, однак переконавшися, що віслюк не абияк гнівається, стрималася й, стенувши плечима, хутенько повела віслюка до трону володаря води.

— Ну, як справи? — здалека спитав володар води.

— У вас тут самі непорядки,— вигукнув віслюк,— які я прийшов направити. Почнімо з мушлі, яка образила мене неповагою. Вона єдина, що не визнала мене за коня, і за це її треба суворо покарати, бо завдяки їй мені нема місця на землі.

— Який же ти віслюк! — засміявся володар води.

— Я не віслюк, а кінь, і вам давно пора звільнити для мене трон,— розгнівано проревів віслюк, вже бачачи себе на чолі всіх морських підданців.

Однак ще не встиг він докінчити й першого речення, як відчув дужий удар в зад і опинився на березі на власній морді, на якій з розгону ще кілька кроків проїхав по вологому піску, перш ніж остаточно прочумався.

— Як ви посміли, невдячні! — простогнав віслюк, важко підіймаючися на рівні ноги.— Ніколи вони не знайдуть володаря ліпшого від мене. І, властиво, у цьому винна лише мушля, яка не схотіла побачити в мені коня.

— Шкода,— обізвалася мушля, яка лежала неподалік на вологому піску, на який уже набігала хвиля,— що я не годна переконати тебе в протилежному, бо ж ти мене не слухаєш. Єдине, що я тобі наостанку пораджу, це те, що твоя віслюкова душа подобалася мені набагато більше, ніж коняча. Але тепер тому нічим уже не можна порадити, хіба що в наступному житті.